

Szerkesztőség iroda:

Nagy-Becskerek,

Zápolya-utca 1-ső szám,

hová a lap szellemi részét illető minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizetések és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

Telefon 21. szám.

Nagybecskerek, 1899.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Felelős szerkesztő: Dr. Brájjer Lajos.

XXVIII. évfolyam, 193. szám.

Hirdetési árak:

Egész évre	-----	12 fr.
Félévre	-----	6 "
Negyedévre	-----	3 "
Egy óra	-----	1 "
- Egyes szám ára 4 kr. -		

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetés irodákban.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap esti 6 óráig.

Csütörtök, augusztus 24.

A torontáli h. é. vasutak.

Nagybecskerek, augusztus 24.

Derekán az uborka-szezonnak, amikor a szerencsétlen Dreyfust kivéve semmi sem érdekli az olvasóközönséget, szívesen söpörnek a nagy lapok a mások háza elé. Annyira megy ez az előzékenység, hogy nem keveslik még a vidéket sem, s aki nem restel sok ujságot olvasni, a budapesti lapokon kívül naponta találhat élénken megírt cikkeket a bécsi, frankfurti, hamburgi, kölni ujságokban a torontáli helyi érdekű vasutakról.

Honnan e nagy előzékenység? kérdezi mindenki meglepetve. Persze csak addig, ameddig a cikkeket nem olvasta. Mert rossz szolgálatot tesznek ezek a tisztelt nagyhatalmak a mi vasutainknak, s ezzel együtt a vármegyének is Elmondván mindannyiszor, hogy ezek a mi vasutaink nagyon rossz lábon állnak, mely előbb-utóbb katasztrófára vezet.

Nem célunk a valót takarni, tehát nem is tagadjuk, hogy a torontáli vasutak pénzzavarban vannak. De mennyire tévesek és túlzottak ezek az alarmhírek, legjobban kitérnek Rónay Jenő főispán nagy gondal kidolgozott memorandumából, melyben a közg. ülésnek jelentést tesz a vasutak állásáról, s melyet a következőkben ismer-tetünk:

Midőn az 1880-as évek végén e vármegye közönsége mint uttörő lépett a vármegyei vasutak létesítésének küzdő terére, tette ezt hosszú éveken át szerzett szomorú tapasztalatok folytán azért, mert tisztán állott előtte, hogy a vármegye kedvezőtlen földrajzi fekvésénél fogva, a közlekedési igények kívánta utvonalaikat állandó jelleggel kiépíteni nem képes és mert tudta, hogy a talán nagy áldozatok árán kiépített utvonalaik fentartására is képtelen leend.

A közlekedésnek mindezek dacára sürgetően nyilvánított követelését kielégítendő, azért tett a vármegye közönsége kísérletet helyi érdekű vasutak építésével, mert míg egy klm. ut az akkori viszonyok között közel 11000 frba került és évi cirka 350 frt évi fentartást igényelt, addig egy klm. vasut építéséhez csak 6000 frtnyi áldozat kívántatott és az így biztosabb alapra fektetett közlekedés a vármegyétől fentartást nem követelt. Ezenkívül a vasut minden kilométer után mintegy 2-5 egyének ad megfelelő existenciát, míg az utaknak csak minden 5-6 klméterje tenget egy-egy utkarparót.

Maga az ekként felállított elv számtanilag is helyes vala és az ezen alapon épült vasutak a vármegye közönségének terhére az előirányzatnál jobban nem esnek.

Amde a vasutak üzletének kedvező első évei azon jogosult számításra birták a vasutak vezetőit és a vármegye kormányzatát, hogy az elérhető finánciális előnyökre való tekintettel, az elvként megállapított kilométerenkénti 6000 forint törzsrészvénybeli hozzájáruláson felül elsőbbségi részvények vásárlását is javasolták, sőt a vármegyei vasutakért még szavatosság vállalását is merték ajánlani.

Igy történt azután, hogy a vármegye közönsége, mely az 1880-as évek elején a nagyikinda-nagybecskereki 70 kilométeres vasutra csak összesen 136.200 frt

értékű törzsrészvényt szavazott meg, 1888-ban már 542.700 frt értékű törzsrészvényt járult a 89.4 klm. hosszú nagybecskerek-nagymargittai és szécsány-párdányi vasúthoz, sőt annak másfél milliónyi elsőbbségi részvényt is megvette 80%-os árfolyam mellett, később a nagymargitta-verseczi vasúthoz a vármegye 40.800 frt törzsrészvényt járult és megvette az 549.000 frt értékű elsőbbségi részvényt 80%-os, a nagyszentmiklós-temesvári vasúthoz 280.000 frtot szavazott meg és pedig 162.000 frtot törzs és 118.000 frtot alpári elsőbbségi részvényekért, a csákova-bókai vasútnak 171.600 frt, a temesvár-módosi vasútnak 196.000 frt engedélyeztetett, a szeged-karlovai vasúthoz pedig 402.000 frttal járult.

Mindezen hozzájárulások az elsőbbségi részvények vásárlásán kívül a fentebb ismertetett elv korlátain belül mozognak. Az első eltérés 1892-ben volt, midőn a nagybecskerek-pancsovai vonal törzsrészvényeiből jegyzett 654.300 frton túl a vármegye még szavatosságot is vállalt 1.579.000 frt elsőbbségi kötvény kamatozása és törlesztéseért, ugyanez ismétlődött a párdány-zsombolyai, a keskenyvágányú és végül a szécsány-alibunári és számos-antalfalvai vasútnál, melyeknél összesen 584.800 frt értékű törzsrészvényt vétetett át és azonfelül 3.464.200 frt értékű elsőbbségi kötvényért vállalt szavatosság. A vármegyei szavatosság utján biztosított kötvények annak idején közel 15%-kal voltak a biztosítás nélküli elsőbbségi részvényeknél előnyösebben eladhatók.

A vármegye által vasuti célokra felvett kölcsönök évi annuitása ma kitesz 275.220 frtot, melyből a T. H. É. V.-at 186.483 frt és a vállalt szavatosság alapján esetleg évi 251.800 frttal terheli.

Sen a vasut vezetőit, se a vármegye kormányzatát nem lehet váddal illetni a jogosult valószínűségi számításra alapuló javaslatukért, mely ha mindjárt ijesztően nehéz körülményeket szült ma, de az idők folyamán a számot vető okoskodás szerint nem gyümölcsözőtlenül hozott áldozat.

A jelen helyzetet utak építésével hasonlítva össze, a vármegye közönsége a segélyezett helyi érdekű vasutaknak cirka 589 klm. hossza után ugyanily terjedelmű közlekedési vonalat nyert, melyet ha utként épített volna, az 589 klm. után per 11000 frt 6.479.000 frtot épített volna be utakba, mely építési tőkének hasonló számú annuitása a curzus veszteségtől eltekintve 327.837 frtra rugna, míg ellenben az évi fentartás 589.350 frtba, azaz 206.150 frtba kerülne, lenne tehát 589 klm. műút mellett a vármegye évi terhe 533.987 frt, míg ma a vasutak segélyezése csak 527.020 frtot igényel. A vasutakra fordított segélyösszegek évi annuitása azonban esetleg a vasutak jövedelmében nyerheti fedezetét és mindenesetre, az engedély 90 éve alatt, legalább reményt nyújtó ellenértékben hever, míg az utakra fektetett tőke jövedelmet egyáltalán nem hajtana és fentartásával örök időkre terhet képezne.

Általában véve tehát nem tarthatjuk a jelen helyzetét oly tulságosan kétségbejuttatónak és semmi esetre olyannak, mely a nemzetgazdasági egészséges számítás nélkülözne, mert utóvégre is számot kell

vetni azon ténykörülménnyel, hogy az alig 10 év alatt létesült mintegy 589 klm. jó közlekedési irány vármegyénket a vasuti hálózattal ellátott törvényhatóságok első helyére emelte és hogy ezen, tisztán az érdekeltek erejéből teremtett közlekedési vonalak áldozat nélkül létesíthetők nem voltak.

Ma Torontál vármegye területén 589 klm. hosszban prűtszköl végig a helyi érdekű vasutak mozdonya, megvalósítván azon reményeket, melyekről atyáink még csak álmodni sem mertek, a vasut mentén fekvő területek értéke pedig legalább megkétszereződött.

A jelzett híresztelések szerint a rémtületesnek állított helyzet okát a T. H. É. V. képezik és azért célszerűnek tartjuk ezuttal a T. H. É. V. behatóbban foglalkozni.

A vármegye biztosnak vehető évi terhe a t. h. é. v. illetőleg 186.483 frt, míg a szavatosság alapján a vasut üzleti eredményétől függő évi 251.800 frt terheli, mindkettő azonban csak 50 évi törlesztési időre.

A legrosszabb esetet véve alapul, ha az egész 50 éven keresztül fizetni kellene a vármegyének az évi 438.283 frt annuitást, ezzel az 50 év alatt 8.662.000 frt tőkét törlesztene, de ezzel szemben az 50 évi törlesztés után, az engedély okmány további tartamára, tehát átlag vett 35 évre tulajdonánul tekintheti az egész 10.667.500 frt értékű vasutat, melynek egész jövedelmére (pedig 55 év alatt a forgalom bizonyára kifejlődni fog) igényt tarthat, ha a szavatosság alapján teljesített fizetést továbbra is mint előleget nyújtja a vasut társulatnak.

Igaz, hogy ezen számítás mellett a hasznot hajtó tőke csak a törlesztés után van számba véve, de ezzel szemben a vasutak kedvező jövedelmezősége is figyelmen kívül hagyatott.

A T. H. É. V. pénztárából hiányzik ma azon mintegy 450.000 frtnyi összeg, mely mint forgó tőke és befektetés, megfelelő jövedelem híján, hitel útján szerzettetett be és hiányzik azon 283.000 frt, melyet a vármegye az 1897. és 1898. évi üzleteredményre előlegezett. Ezen számítás még mult június hó elején állított össze és így ma már némi, de jelentéktelenebb változást szenvedhet.

A mintegy 450.000 frt erejéig igénybe vett hitel, részben a pénzpiac legutóbbi váltásának visszahatása alatt, részben talán magasabb finánciális kombinációk folytán, megtérítést sürget és ez oka annak, hogy ez időszerint a T. H. É. V. pénzügyi helyzete kritikussá váltott, mert az 1897., az 1898. és részben a folyó 1899. évi kedvezőtlen üzleti eredmények a vasut fizető képességét nem hogy nem emelték, hanem inkább kisebbitették.

De a T. H. É. V. mostoha üzleti eredményei a vasuti igazgatóság által már kezdetől fogva komoly és beható megfontolásnak képezték tárgyát és ha eddig teljes eredmény nem értett el, az nem a gondozás hiányában, hanem a dolgok természetében leli indokát.

Az igazgatóság meggyőződése szerint ugyanis a jelenlegi nyomasztó helyzet eredetének okát kétféle tényező összejátszásában lehet föltalálni.

Az egyik tényező magának a vasut-

nak természetében leli forrását és ezért állandóbb jellegű, a második tényező ellenben muló természetű, mely egyrészt önmagától fog javulni, másrészt azonban az igazgatóság intézkedései által fog megszűnni.

Az igazgatóság meggyőződése szerint a vasutak kedvezőtlen helyzetének okai a következők:

1. A vasuti hálózat gyors fejlesztése.
 2. A forgalommal arányban nem álló nagyszabású befektetés
 3. A vízi út verseny.
 4. A befolyásolt intézkedési jog a menetrendeket és szállítási díjakat illetően.
 5. A rossz gazdasági évek.
 6. Az eredményekhez nem alkalmazkodó üzletvezetés.
 7. Az engedélyokmányon túl terjedő befektetések.
 8. A forgalmi tőkének annak idején történő beszerzéséről való gondoskodás elmulasztása és
 9. Az adómentességi kedvezménynek idő előtti megvonása.
- Az itt felsorolt okoknak végleges megszüntetése részben lehetetlen, részben pedig a vasuti igazgatóság által saját hatáskörben el nem érhető, hanem legfőbb csak ellensúlyozására tétethetnek kísérletek.

Egyedül a 6-ik pont alatt felemlített oknak eltávolítása képezheti a vasuti igazgatóság valódi feladatát.

Ezen feladat teljesítése közben fordult az igazgatóság magához kereskedelemügyi miniszter ur ő nagyméltóságához, kinek kilátásba helyezett atyai gondoskodása és szakértő közvegeinek utmutatása mellett, bizonyára sikerülend megtalálni azon utat, mely a kedvező kibontakozáshoz vezet.

A T. H. E. V. 1897., 1898. és részben 1899. évi eddigi üzletkezeléséből az 1899. évi első fél évi már kifizetett annuitási részlet hozzászámításával 2.903.669 kor. 44 fillér kifizetésre váró liquid-tartozása van, ezen összegből azonban fedezetét találja a szintén liquid társulati követelésekben 2.018.521 kor. 36 fillér, úgy hogy a liquid-fedezet nélküli liquid-tartozás 885.148 kor. 08 fillérre rug.

Ezen 885.148 koronából 320.000 kor. mint forgó tőke az anyagkészletben, 200.000 kor. a gyári befektetésben hever, 222.709 kor. 50 fillér pedig az 1899. évi első annuitási részletre fizettetett, felderítést tehát csak mintegy 142.439 kor. igényel.

Nem liquid tartozása van ezen kívül a társulatnak a vármegye által előlegezett 566.000 kor. is beszámítva 865.500 kor. és ezzel szemben nem liquid követelés mintegy 225.000 kor., a mi ismét cirka 609.500 kor. nem folyó tartozást jelent.

Ebből a vármegye által előlegezett 566.000 kor. leütve, tényleges hiányként cirka 73.500 korona mutatkozik.

A vármegye által előlegezett 566.000 koronán felül tehát a hiánylat mintegy 215.939 korona, melynek magyarázata abban adatott, hogy az 1899-ik üzletév, két kezelési esztendő refakciáival van terhelve és pedig az eddigi szokás szerint az 1898. évbelivel és az újabb eljárás szerint a felmerülő folyó évvel is és ezek szerint tehát a 215.934 korona az 1899. év első felének oly üzleti többkiadása, melynek a 2-ik fél év eredményében kell fedezetét találnia.

A vármegye által előlegezett 566.000 koronát üzleti hiánynak tekinteni nem lehet és így az 1899. évi kezelésre eső fedezet nélküli mintegy 215.939 koronát lehet csak oly összegnek tekinteni, mely ez idő szerint felderítés és magyarázat, de nem egyszersmind fedezésre is vár, míg ellenben további felderítés nélküli fedezést 885.148 kor. igényel, mely esetben azonban az 1899. évi annuitások fele már kifizetnek jelentkeznek.

Ez az alig 215.000 korona differencia egy 10.000.000 frtos vállalatnál, különösen a

két rossz gazdasági évre való tekintettel és tudva azt, hogy a vasut üzletvezetése körül is gazdaságosabb és körültekintőbb gazdálkodást folytatni lehet, semmi esetre sem nevezhető oly végzetes eredménynek, mely katasztrófa előidézésére alkalmas volna.

A vármegye szempontjából a kérdés másként áll, mert az általa vállalt szavatosság tényleges újabb igénybe vételének esélyei a 885.148 korona, továbbá az általa előlegezett 566.000 korona és végül a nem liquid 80.000 koronányi összeg által befolyásoltatnak, mely összesen 1.531.148 koronából levonásba csak a fél éves annuitás 222.709 koronával jöhet, úgy hogy a vármegyét érdeklő üzleti kevesebb eredmény közel 1.300.000 koronát tesz ki.

És habár tudott dolog, hogy ezen 1.300.000 korona befektetések, forgalmi eszközök, forgó tőke és két évi törlesztésben hever, mégis 1.300.000 korona vár előbb a vasut jövedelméből fedezetet, mielőtt a vasut esetleges jövedelme a vármegye által vállalt szavatosság mentesítésére fordítható.

A T. H. E. V. eddig is évenként meghozták a pálya kilométerenkinti legkevesebb 2000 frt jövedelmet, sőt néha a 3000 frtot is megközelítették, ha tehát gazdaságosabb vezetés mellett, az előző évek olcsóbb kezelésére térünk át és üzletünket legfőlegbe kilométerenkinti 1500—1750 frttal ellátjuk, úgy a jövedelem stagnációja mellett is évi 100.000—200.000 frt tiszta jövedelmet érhetünk el, sőt a vasuti forgalom fejlődésével, iparvállalatok létesítésével azt fokozhatjuk is.

A söradótörvény végrehajtása. A söradóról szóló 1899-ik évi XIX-ik törvény cikk végrehajtása iránt a pénzügyminiszter 69.250. szám alatt utasítást bocsátott ki, melyet a hivatalos lap mai száma közöl.

I. Mezőgazdasági országos kiállítás Szegeden.

Minden tekintetben fényesnek ígérkezik az első mezőgazdasági országos kiállítás, melyet szeptember 3-án nyit meg József főherceg.

A kiállítás részletes programja a következő:

Szeptember 3-án: Dél előtt 10 órakor a kiállítás ünnepélyes megnyitása Ő cs. és kir. Fensége József főherceg ur, a védnök által. Délután 2 órakor kiállítási löverseny, este 8 órakor a védnök tiszteletére művész-estély a színházban. Este a kiállítási terület fényes kivilágítása villamfényvel és 20.000 lampionnal.

Szeptember 4-én: Reggel 9 órakor V. országos gazdakongresszus a város háza nagytermében. Déli 12 órakor: Délvidéki földmívelők egyesületének közgyűlése. Országos méhészeti kongresszus az ujszegedi vígadó tánctermben. Este 8 órakor a színházban művész-estély.

Szeptember 5-én: V. orsz. gazdakongresszus. Orsz. méhészeti kongresszus. I. orsz. halászati kongresszus a város háza kis tanácstermben. Délután 5 órakor vivó akadémia az ujszegedi vígadóban, este tüzi játék a kiállítás területén.

Szeptember 6-án: Orsz. méhészeti kongresszus, délután 5 órakor: a tüzoltóság gyakorlata, este a kiállítási terület fényes kivilágítása 22.000 lampionnal.

Szeptember 7-én: Délután 4 órakor kerékpár-verseny. Délután 5 órakor a „Polgári dalárda“ hangversenye, a kiállítás területén este léggömb föleresztés és kivilágítás villamfényvel.

Szeptember 8-án: I. orsz. szőlészeti és borászati kongresszus és kirándulásuk. Délután 2 órakor díjugratás, lovasjáték, ügétő-verseny a löverseny-téren. Este népies műkedvelői előadás a vígadó tánctermben és tüzi játék a kiállítás területén.

Szeptember 9-én: Dél előtt 9 órakor gazdasági tanítók kongresszusa az ujszegedi vígadóban. I. orsz. szőlészeti és borászati kongresszus és kirándulásuk. Délután 5 órakor a „Szegedi dalárda“ hangversenye, este teljes kivilágítás villamfényvel és 20.000 lampionnal a kiállítás területén.

Szeptember 10-én: I. orsz. szőlészeti és borászati kongresszus és kirándulásuk. Délután népiünnepély és eselédijazás a kiállítás területén. Délután 3 órakor regatta a Tiszán. Este kiállítási népi-bál, este 6 órakor kiállítási sorsjáték huzása, este 8 órakor tüzijáték.

A kiállítás területén délután 4—7 óráig és este 9—12 óráig naponta sétatangversenyek tartatnak.

Kedvezmények.

A kedvezményeket igénybe vehetik a következők:

1. A kiállítással kapcsolatosan rendezendő kongresszusok tagjai, 2. a csoportos látogatók.

A kedvezmények kiterjednek 1. a kiállításra való belépésre, 2. a vasuti utazásra, 3. az elszállásolás és élelmezésre.

Kongresszusi tagoknak tekintetnek mindazok, akik a „Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége“ által rendezendő szegedi mezőgazdasági országos kiállítás keretében tartandó kongresszusok (V. orsz. gazdakongresszus szeptember 4. és 5-én. „Délvidéki földmívelők egyesületének“ közgyűlése szept. 4-én déli 12 órakor. Országos méhészeti kongresszus szeptember 4., 5. és 6-án, I. Országos halászati kongresszus szeptember 5-én, I. Országos szőlészeti és borászati kongresszus és kirándulásuk szeptember 8., 9 és 10-én. Gazdasági tanítók kongresszusa szeptember 9-én délelőtt 9 órakor,) bármelyikén való részvételre jelentkeznek és a kongresszusi tagsági díjat az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület“ pénztárába; vagy az „Országos Méhészeti Egyesület“ pénztárába (Budapest, „Köztelek“) befizették.

A befizetés nyugtázására a kiszolgáltató kongresszusi tagsági jegyek szolgálnak, melyek tulajdonosai a következő kedvezményeket vehetik igénybe.

1. A kiállítás területére bármikor díjtalanul beléphetnek, — kivéve a megnyitás napját, amelyre csak külön meghívókkal és 50 krajcár belépti díj mellett — juthatnak be.

2. Az utazási kedvezményeket a kongresszus tagjai egyénenként is élvezhetik, még pedig: A magyar királyi államvasutaknál a kongresszusi tagsági jegynek és igazolványnak a jegypénztárnál való felmutatása mellett II-od osztályu jeggyel I-ső osztályon, III-ad osztályu jeggyel II-od osztályon és fél III-ad osztályu jeggyel III ad osztályon utazhatnak, minden személy- és gyorsvonaton.

A déli vasutaknál: Gyors- és személyvonaton ugyancsak a tagsági jegy és igazolványnak felmutatása mellett, menet és jöveletekre külön-külön váltandó II-od osztályu jeggyel I-ső osztályon, III-ad osztályu jeggyel II-od osztályon és II-od osztályu fél jeggyel III ad osztályu helyen utazhatnak.

Az arad-csanádi vasut bármelyik állomásáról megváltható Szegedig a rendes menetjegy, amely a visszautazás alkalmával díjmentes utazásra jogosít, ha az a tulajdonosa által a kiállítási irodában lebélyegeztetett. A kiállítás idejére Arad és Szeged között külön vonatot illesztett be a menetrendbe, melynek indulási és érkezési óráját alább közöljük.

Belépő jegyek.

a) A kiállításon: Szeptember 1-én és 2-án: 50 krajcár.

A megnyitás napján délután 2 óráig: 50 krajcár.

Napi belépő-jegy: 30 krajcár, mely a közuti hidon hidvámmentességet biztosít.

Idény-jegy: 1 forint 50 krajcár.

A kongresszusi tagok kivéve a megnyitás napját, amidőn 50 kr. belépti díjat fizetnek, a) megnyitás színhelyére csak külön meghívó felmutatása mellett lehet belépni) más napokon díjtalanul látogathatják a kiállítást.

Csoportos látogatók a megnyitás napján 50 krt, más napokon 30 kr. belépti díjat fizetnek, mely belépti jegyek azonban egy egész napra szólnak s tulajdonosaik többször is használhatják naponta.

- b) A versenyeken: I. rangú páholy: 8 forint.
II. rangú páholy: 5 forint.
I. osztályú ülőhely a fedett tribünön: 1 forint 50 kr.
II. osztályú ülőhely a fedett tribünön: 1 forint 20 kr.
Ülőhely a nyitott tribünön: 80 krajcár.
Állóhely a korláton belül: 1 forint.
Állóhely a tribünök mellett: 30 krajcár. (Vége köv.)

HIREK.

Tájékoztató.

Aug. 27. A t. h. é. v. végrehajtó bizottsági ülése.
Aug. 28. A t. h. é. v. igazgatósági ülése.
Augusztus 28. Közigazgatási bizottság.
A gőz- és kádifürdő mindennap reggeli 6 órától és 8 óráig nyitva van; hölgyek részére a gőzfürdő kedden és pénteken d. u. 5 óráig; ugyanazon napokon fél 6-tól 7 óráig este urak részére is. Naponta zuhanyfürdő.

— **Személyi hírek.** Rónay Jenő főispán tegnap Pancsováról visszaérkezett Nagybecskerekre. — Dr. Dellimanics Lajos alispán szabadságáról visszaérkezett Nagybecskerekre.

— **A torontálmezei központi hitelszövetkezet** f. é. augusztus hó 26-án délután 3¹/₂ órakor igazgatósági ülést tart.

— **Fényes esküvő.** Fényes esküvő volt e hó 22-én Mokrinban. Antalffy Zsiross Mihály torontálvármegyei főszámvéve esküdött örök hűségét Heim Annus kisasszonynak, Heim Kristóf birtokos leányának. A polgári kötést Domba László jegyző végezte teljes magyar díszben. Esküvő után fényes lakoma volt a népszép tiszteletére az örömapánál.

— **Halálozás.** Mint egy pécsi távirat jelenti, ma reggel rövid szenvedés után elhunyt Cseh Ervin horvát miniszter neje. A megboldogultban dr. Dellimanics Lajos, Torontálvármegye alispánja, nagynénjét gyászolja.

— **Nyári mulatságok.** A rudolfsgnadi ifjuság e hó 26-án a tiszamenti Meszner-féle kerthelyiségben zártkörű táncestélyt rendez.

— **Eljegyzés.** Tertyánszky Imre, a pármái hercegi uradalom tisztje eljegyezte Kriszt Frigyes, a pármái hercegi uradalom igazgatójának kedves és szeretetreméltó leányát Janka kisasszonyt.

— **A nagyikindai kórház gondnoka.** Olvasóink ismerik azt a tragédiát, melynek Torró Sándor esett áldozatul, ki miután körülbelül 500 frtot sikkasztott a kórház pénztárából, Kikindáról elment, később pedig visszatérve, öngyilkossági kísérletet követett el. Mint most Kikindáról jelentik, Torró minden valószínűség szerint rövid idő alatt felgyógyul.

— **Ősz augusztusban.** Nem közelg, de valószínűleg itt van. Ebben a fagyasztó hidegben nem sokára elhervad az utolsó virág is s az utakon a csipős őszi szél sodorja a sárgult leveleket. A kaszínó-kerten erősen látszik már az ősz. Csak pár nappal ezelőtt az árvaház-ünnepély alkalmából irtunk a zöldben hűsülő boldogokról, az arnyas lombok alatt nevetgélő szép asszonyokról s most már meg kell írunk, hogy milyen elhagyott kezd lenni mindez. A kert utain meg kevesebben járnak, azok is őszi ruhában, este különösen felöltövel, mert hát az esték és reggelek már hűvösök. Jön az ősz. A lombok alól nem hallatszik a vig madár-dana, az édes kacagás: pergő levelek gyászos siralma, letört száraz ágak panaszos zörgése tölti be a kedvtől és örömtől kevéssel előbb oly hangos bokrokat. A kedély az meg olyan levert, olyan borongó, de hogy is ne, mikor előtte hervad a lomb, előtte hull el a virág s lába elé peregnék a sárga levelek. Itt az ősz . . .

— **Egy torontáli leány öngyilkossága.** Temesvárról jelentik: Ismét több van egy szerelmi tragédiával. Zimay Anna 18 éves ó teleki illetőségű szobaleányról szól a tragédia, a ki hitt egy csalfa legény szavának. Mikor azután a leány bevallotta kedvesének, hogy anyai örömek elé tekinthet, a legény bucsuzó nélkül otthagya. Levelet irt utána, de hiába. Egyedül maradt szegényében, melyet kedvesével mindazért megosztott volna. Sokáig tépelődött, hogy véget vessen-e életének. Ma reggel végre öngyilkos akart lenni. A Hunyady-híd közelében belevetette magát a Bégába, de szerencsére egy homok-

gyűjtő munkás idejekorán észrevette és kimentette a halál torkából. A leányt most a kórházban ápolják.

— **Arany János és a nemesi cím.** Costa János főgimnáziumi tanár érdekes adattal szaporította Arany János jellemrajzát. Elmondja, milyen véleményrel volt Arany a nemesi címről ott, a hol nem járt együtt a polgári erényekkel. Volt Aranynek egy rokona, ki meg akarta szerezni a nemességet s ezért hozzá, a nagyszalon-tai nótáriushoz fordult. Arany jól tudta, hogy az ő rokona nem hogy a kutyabört nem érdemi meg, de inkább azt, hogy az ő bőrén statuáljanak egy kis példaadást, mert rendes foglalkozása — a lólopás volt. Most is, mikor a nemességre aspirált, nyíltan kijelentette, hogy csak azért kell neki, mert a legujabb lólopásáért kisebb lesz a büntetése, ha időközben szert tehet a nemesi címre.

Arany János — úgy beszéli Costa — rögtön kész volt az elhatározással. Ezt mondta a nemességre vágyó lótlóvajnak: „Kedves öcsém! A nemességnél vége lesz nem sokára, kár néhány hónapra kikunyorálnod, mert érdemeid csak a börtönt szerzik meg számodra s nekem a szégyent. En azt hiszem, jobb lesz így fordítani a dolgot: Loptál, büntetést érdemelsz, én pedig meg akarom érdemelni a hivatalt, ezennel kérlek, várj néhány pillanatig s mikorra bejövök, elhozom nemességünknek a kiállítását, de ember légy magadért!”

Néhány perc múlva visszatért két pandural. Azután így szólt az unokaöcséhez:

— Kedves Feri! ezek az urak kiállítják a te nemesi leveledet nyomban, kövesd őket és te mire visszajössz hozzám, nemes ember leszel.

Arany Ferenc kiment; visszajött Arany Jánoshoz fogvicsoritva, de kijelentette, hogy több lovat nem lop. Ugyanis Arany János a kedves nemestendő rokona 25-öt huzatott, olyat, amitől ez megnemesülve fölhagyott a Szalontán oly divatos lólopással.

Igy eszközölte ki Arany János rokonainak a nemességet, Arany Ferenc saját vallomása szerint.

— **Köszönetnyilvánítás.** Az árvaház-ünnepély javára gróf Karátszoni Andor Beodrától 5 frtot küldött, melyért köszönetét nyilvánítja a rendezőség. — Ugyancsak e helyen mond köszönetet a rendezőség Marcin Jenő kaszínóvendéglősnak az aug. 20-án a katonazenekar tagjai részére adott ingyenes vacsoráért.

— **Beiratások az izraelita 6 osztályú népiskolában.** Az 1899/1900. tanévre vonatkozó beiratások f. hó 29., 30. és 31-én délelőtt 9-12-ig és délután 3-5-ig az iskola helyiségében tartanak. Az oktatás szeptember hó 1-én kezdődik. Az iskolaszék.

— **Nagy tűz Szegeden.** A szegedi alsó városban tegnap nagy tűz pusztított. Tudósítónk jelentése szerint ötven gazdának minden takarmánya elpusztult. A közeli Horgos községben szintén leégett mintegy tizezer forintot érő gabona.

Vonatok érkezése és indulása

Nagy-Becserekre, illetve Nagy-Becserekéről.

Érvényes 1899. május hó 1-től.

Erkezik:

a) a nagybecskerek-bégaparti (thév.) pályaudvarra:

Temesvár felől: délelőtt 11.38, délután 5.36, éjjel 10.29

Pancsova felől: délelőtt 10.33, délután 5.58.

Zombolya, Alibunár és Versecz felől: reggel 8.49, éjjel 10.29.

Zombolya felől: (keskenyvágányú pályaudvar) délelőtt 10.45, este 6.27, éjjel 10.21.

Csösztelek felől: reggel 6.24, (csak minden kedden, pénteken és vasárnap.)

b) a nagybecskereki (nknbt) pályaudvarra:

Budapest, Nagy-Kikinda felől: reggel 7.52, délután 4.45, éjjel 10.22.

Indul:

a) a nagybecskerek-bégaparti (thév.) pályaudvarról:

Temesvár felé: éjjel 3.00, délelőtt 10.00, délután 4.31.

Pancsova felé: reggel 8.02, este 6.20.

Alibunár és Zombolya felé: reggel 3.00, délután 4.31.

Versecz felé: reggel 6.15, délután 4.31.

Zombolya felé: (keskenyvágányú pályaudvar) reggel 5.05, délután 2.00, este 7.05.

Csösztelek felé: éjjel 2.50 (csak minden kedden, pénteken és vasárnap.)

b) a nagybecskereki (nknbt) pályaudvarról:

Budapest, Nagy-Kikinda felé: reggel 5.45, délelőtt 11.49, este 7.05.

TÁVIRATOK.

A trónörökös utja.

Budapest, aug. 24. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Scheweningenből jelentik, Stefánia főhercegnő leányával ma oda érkezett.

A porosz országgyűlés.

Budapest, aug. 24. (A „Torontál“ ered. távirata.) Berlinből telegrafálják: A porosz országgyűlést e hét végén bekezesztik.

A rennesi tárgyalás.

Budapest, aug. 24. (A „Torontál“ ered. távirata.) Rennesből jelentik: A mai tárgyalást fél 7 órakor kezdték. Labori teljesen jól érzi magát és számos kereszt-kérdésekkel lepte meg a tanukat. Dreyfus rossz szinben van. A tegnapi kihallgatott tanuk kedvezőtlen vallomása rossz behatással volt amugy is megrendített egészségére. Ma semmi érdekeset sem hoztak fel a tanuk.

A pestis.

Budapest, aug. 24. (A „Torontál“ ered. távirata.) Lisszaboni táviratok szerint ma 6 megbetegedést és 2 halálesetet jelentettek Oportóból. — Londonból arról is értesítik az Agence Havast, hogy Oroszország Samara tartományában fellépett a pestis.

Villamos vasut Peckingben.

Budapest, aug. 24. (A „Torontál“ ered. távirata.) Londoni jelentések szerint tegnap Peckingben az első villamos vasutat átadták a forgalomnak. Hossza 4 angol mérföld.

Oroszország Finnország ellen.

Budapest, augusztus 24. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Az a mozgalom, melyet a finnek világszerte indítottak nemzetiségi önállóságukért, nem járt kedvező eredménnyel. Egyre másra érkezik híre az orosz kormány olyan intézkedésének, mely a kis országot eddigi önállóságának még a jeleitől is megfosztja. Helsingforstból táviratozzák, hogy az orosz belügyminiszter értesítette a finnországi szenátust, hogy az 1890 iki postarendelet alapján elhatározta, hogy a finnországi postabélyegeket a külföldi levelezésre nézve 1900. január 1-től, a belföldi levelezésre nézve pedig 1900. évi július 1-től fogva besztinteti. A postadíjak különben nem változnak, csak éppen a bélyegnek lesz más a külseje. (Egészen csekélység valójában, mégis nagy szomorúságot jelent arra a kis nemzetre, mely tehetetlenül látja elveszni egymásután önállósága minden külső jeleit. A szerk.)

Budapesti gabonatözsde.

Budapest, 1899. augusztus 24.

A készárúüzlet hivatalos árjegyzései:

B u z a	kilós	100 kilogr. ára		kilós	100 kilogr. ára	
		frtől	frtíg		frtől	frtíg
Bánsági	ó	76	0.—	80	0.—	0.—
Tiszavidéki	„	70	8.25	8.40	8.65	8.80
Pestvidéki	„	76	8.15	8.30	8.55	8.70
Bácskai	„	76	8.55	8.65	8.80	0.—
Rozs	uj	elsőrendű	70—72	6.55	6.65	
„	„	másodrendű	—	6.45	6.55	
Árpa	„	takarmány	60—62	5.80	5.90	
„	„	égetni való	62—64	5.40	5.60	
„	„	sörfőzésre való	64—66	6.60	7.—	
Zab	„	—	39—41	5.80	6.—	
Tengeri	ó	bánsági	—	4.60	4.85	
„	„	másnemű	—	0.—	0.—	

Határidő-üzlet.

Budapest, aug. 24. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) Buzában az árak 5—10 krral olcsóbbak. Kötötett:

Buza októberre	8.35—8.36
Buza 1900 áprilisra	8.65—8.66
Rozs októberre	6.64—6.65
Zab októberre	5.28—5.29
Tengeri augusztusra	— — —
Tengeri 1900 májusra	4.86—4.87
Repce augusztusra	11.85—11.95

VASUT-ÜGYEK.

782/99. szám.

Torontáli h. é. vasutak.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, miszerint állomá-saikon raktározó kézbesíthetetlen áruk és talált tárgyak az üzletszabályzat 70. §. 3. pontja értelmében folyó hó 31-én délelőtt 9 órakor Nagybecskerek-Bégapart állomásunk áruraktárában nyilvánosan el fognak árvereztetni, mely árverésre a t. c. közönség ezennel meghívatik.

Nagybecskerek, 1899. évi augusztus hóban.

(3.2)

Az üzletigazgatóság.

121097/99. sz.

Magyar kir. államvasutak.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága a folyó 1899. év folyamán visszanyert és még visszanyerendő pályafentartási és vágány építési célokra már nem használható:

mintegy 700 tonna különféle ócska acélsin
 " 3000 " belföldi " vassin és
 " 3400 " külföldi " vassinak
 eladása céljából nyilvános pályázatot hirdet, kikötöttik azonban, hogy a magy. kir. államvasutak részéről ezen mennyiségekre nézve, — melyek korlátlanul nagyobbak, vagy kisebbek lehetnek — semminemű kötelezettség nem vállalatik s hogy vevő az 1899. év végeig tényleg rendelkezésre álló mennyiségeket tartozik a felajánlott egységárakon átvenni.

Ezen sinek a magy. kir. államvasutak valamely állomásán bérmentve kocsiba rakva és hivatalból lemászálva azon részmenyiségekben bocsátatnak a vevő rendelkezésére, amint azok az ügylet megkötésekor készletben vannak, illetve az év végéig a pályából visszanyeretnek.

A f. év november hóban rendelkezésre álló készlet a vételár előzetes lefizetése mellett legkésőbb f. évi december hó végéig; a december hóban visszanyerendő sinek pedig legkésőbb 1900. évi január hó végéig feltétlenül átveendőek.

A sinek minden kötelezettség nélkül az egyes darabok szelvényére és minőségére adatnak el; a sinek hosszát illetőleg megjegyzetik, hogy csakis öt méteren felüli és öt méteren aluli hosszal bíró darabokra vállalkunk kötelezettséget, miért is oly ajánlatok, melyek határozott hosszakat vagy szelvényeket kötnek ki, figyelembe nem vétetnek.

Kikötöttik, hogy minden ajánlattevő ajánlatával az a felett hozandó határozatig kötelezettségben marad.

Ajánlat részmenyiségre is tehető. Az ajánlattevő a jelen hirdetésben felsorolt feltételeken kívül magára nézve kötelezőknek ismeri el a magy. kir. államvasutaknak az ócska anyagok eladása iránt 122291/96. sz. a. fennálló általános feltételeit, a melyeket 30 filléres magyar bélyeggel és aláírásával ellátva ajánlatához csatolni tartozik. Ezen feltételek 30 fillérért a nyomtatványtárolt megszereshetők. Vidéki megkeresésekre, melyek írásban a nyomtatványtárhoz intézendők, 30 fillér és megfelelő postabélyeg beküldése ellenében megküldetnek.

Az ajánlatban az átvételi állomás, továbbá az ajánlati ár (számmal és betűvel), végre az idézett feltételek elfogadása világosan kiteendő.

Felhivatnak tehát a pályázni szándékozók, hogy kellően lepecsételt s egy 1 koronás magy. kir. bélyeggel ellátott ajánlataikat ezen külfelirattal: "Ajánlat ócska sinek megvételére 121097/99. számhoz" folyó évi szeptember hó 13-ikának déli 12 óráig anyag és leltár beszerzési szakosztályunknál (Andrássy-ut 73. sz. II. emelet) benyújtani sziveskedjenek.

Bánatpénzképen az ajánlott egységár szerint kiszámított értékösszeg 5%-a az ajánlat benyújtását megelőző napjának déli 12 óráig főpénztárunknál készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban leteendő.

Bánatpénz nélküli, elégtelen bánatpénzzel, a határidőn túl beérkező ajánlatok, ugyszintén olyanok is, melyek az előirt feltételek nélkül érkeznek és pótajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Más ügyletek biztosítására letétünkben levő biztosítékok ezen ajánlathoz nem fogadtatnak el bánatpénzül.

Egyébként a magy. kir. államvasutak igazgatósága fentartja magának a jogot, hogy az ajánlatok között, tekintet nélkül az ajánlott arra, szabadon választhasson, hogy az ajánlott mennyiségből az egyes ajánlóknak tetszés szerinti részmenyiségeket is engedhessen át s végre, hogy a cél elérésére bármely más intézkedést is teheszen.

Ha ajánló a kiirt egész mennyiségre, vagy annak bizonyos meghatározott részére kíván

ajánlatot tenni, ezt ajánlatában határozottan kifejezni tartozik.

Budapest, 1899. augusztus hóban.

Az igazgatóság.

(Utányomás nem díjazatik.)

Hirdetések.

6388. tkvi szám 1899.

746—1.1

Árverési hirdetmény és feltételek.

A perlaszi kir. járásbíró, mint tkvi hatóság az előterjesztett kérelem folytán a zombori kereskedelmi és iparbank javára 2950 frt tőke, ennek 1897. évi május 15-től járó 5% kamatai, 6 frt 73 kr. óvási, 1/8% váltódíj, 53 frt 30 kr. már megállapított, 19 frt 85 kr. jelenlegi s még felmerülendő költség kielégítése végett az 1881: LX. t. c. 144 és 156. §. alapján és 146. §. értelmében Kupuszarevics Milutin zombori lakos ellen a T.-Sziget község határában fekvő és a t.-szigeti 1365. számú tkvben foglalt:

1. I. dülő 129. hrsz. 1975 hold I. o. szántónak Kupuszarevics Lyubomir nevének álló fele részére 119 frt 50 kr

2. I. dülő 129. hrsz. 2625 hold I. o. szántónak ugyanarra a fele részére 171 frt.

3. II. dülő 129. hrsz. 2 hold I. oszt. szántónak ugyanazon fele részére 154 frt.

4. I. d. 129 hrsz. 2800 hold kaszáló-nak ugyanazon fele részére 137 frt.

A tszigeti 1222. sz. tkvben felvett: 5. 170 hrsz. 1725 hold I. oszt. szántóra egészben 153 frt.

A tszigeti 1543 sz. tkvben felvett: 6. III. d. 184 hrsz. 2 hold I. oszt. szántónak a fele részére 111 frt

7. d. 171 hrsz. 1800 hold I. oszt. szántónak a fele részére 123 frt.

8. II. d. 171 hrsz. 11238 hold szántóra egészben 188 frt.

9. III. d. 171 hrsz. 4 hold I. oszt. szántónak a fele részére 222 frt 50 kr. becsárban az árverést elrendeli s azt, valamint a megállapított feltételeket ezennel közhírré teszi.

A nyilvános árverés T.-Sziget község-házában 1899. évi október hó 14-ik napján d. e. 9 órakor fog megtartatni a következő úgy a tkvi hivatalban, mint T.-Sziget községben kifüggesztett és megtekinthető feltételek mellett

1. Kikiáltási ár a becsár.
 2. Ezen árverésen a fenti ingatlanok a kikiáltási áron alól is eladatni fognak.
 3. Az árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

Perlaszon, 1899 július 18-án.

Tóth,
kir. aljbíró.

8110. urb. szám. 1899.

747—3.3

Hirdetmény.

A nagybecskereki kir. törvényszék mint birtokbíró ezennel közhírré teszi azt, hogy a Temes-Bégyölgyi vizszabályozási társulatnak Kanak község érdekeltjei ellen a berzavamenti pótkisajátítási ügyben a kártalanítási eljárást:

1. A kanak község mint erkölcsi testület tulajdonát képező, a kanaki 164. sz. tkvben 314/b. hrsz. 650. ka. szteri sz. a felvett egészben 104. hrsz. 291. □-öl területből kisajátítandó 630 □-öl területre,

2. az u. a. tkvben 314/a. hrsz. 464. 463. kat. r. sz. a. felvett szintén Kanak község mint erkölcsi testület tulajdonát képező 506 □-öl erdő és 1256 □-öl szőlőből álló Torda Manojló tényleges birtoklásban levő ingatlan;

3. az u. a. tkvben 314/a. hrsz. 465/1. 465/2. kat. r. sz. a. Kanak község mint erkölcsi testület tulajdonát felvett, egészben 568 □-öl Martinov Velimir tényleges birtoklásában levő rétterületre,

4. az u. a. tkvben 314/a. hr. 465/3. kat. r. sz. a Kanak község mint erkölcsi testület tulajdonát felvett, egészben 284 □-öl Martinov Péra birtoklásában levő rétterületre, végre

5. az u. a. tkvben 314/a. hr. 465/4. kat. r. sz. a Kanak község mint erkölcsi testület tulajdonát felvett egészben 283 □-öl Szubity Gyóko (Jankovics) tényleges birtoklásában levő területre nézve ezennel folyamathoz tette, minek folytán ennek a hivatkozott t.-cz 46 §-a értelmében leendő megkezdésére határnapul 1899. évi szeptember hó 18-án és következő napjainak d. e. 9 órája Kanak község-házához kitézetik, arra a kisajátító társulat és a kisajátítást szenvedők a törvényes következmények sulya alatt megidéztenek.

A távollévők és ismeretlenek részére ügygondnokul Manojlovics Miklós nagybecskereki ügyvéd rendeltetik ki, a tárgyalás vezetésével Kiss Sándor kir. törvényszéki bíró bizatik meg.

Együttal figyelmeztetnek a kisajátítást szenvedők, hogy miután a fenti sz. a. kibocsájtott és a kisajátító társulat által a Torontál című napilapban 3-szor és a Budapesti Közlönyben 1 szer közléteendő hirdetmény által is megidéztenni rendeltetnek, a tárgyalásról való elmaradásuk a határozat hozatalát gátolni nem fogja és hogy a külön egyéni értesítés mellőzése vagy a meg nem jelenés miatt igazolásnak helye nem leend.

Nagybecskereken, a kir. törvényszék, mint urbéri bíróság, 1899. évi július 30-án.

Füsty,

jegyző.

Kiss,

kir. trvszéki elnök h.

7413. urb. szám. 1899.

748—3.3

Hirdetmény.

A nagybecskereki kir. törvényszék, mint birtokbíró ezennel közhírré teszi, hogy a Temes-Bégyölgyi vizszabályozási társulatnak, Szécsány község egyes érdekeltjei ellen folyamatba tett kisajátítási ügyében a kisajátítási eljárás a szécsányi 191. sz. tkvi 561/b. hrsz. 782. tkvi 562/a/2. 602. tkvi 562/b. 98. tkvi 563/b. 142. tkvi 1847/b. 509. tkvi 1944/b. 939. tkvi 1943/b. 454. tkvi 1942/b. 204. tkvi 1941/b. 185. tkvi 1939/b. 203. tkvi 1938/b. 188. tkvi 1937/b. hr. 188. tkvi 1937/b. hr. 189. tkvi 1936/b. hr. 191. tkvi 1933/b. hr. 192. tkvi 1934/b. hr. 193. tkvi 1935/b. hr. 539. tkvi 931/b. és 930/b. hr. 119. tkvi 930/b. hr. 121. tkvi 929/b. hr. 449. tkvi 1928/b. hr. 122. tkvi 1927/a/2. hr. 852. tkvi 1926/b. hr. 832. tkvi 1927/b/2. hr. 511. tkvi 1989/b. hr. 199. tkvi 1958. hr. és 801. tkvi 1963/b. hr., valamint a már elfoglalt 128. tkvi 627—632/b. hr. 11. tkvi 548. hr. 649. tkvi 566/b. hr. 258. tkvi 1947/b. hr. 547. tkvi 1960/b. hr. 505. tkvi 1964/a/2. hr. 631. tkvi 1966/a/2. hr. 314. tkvi 2002/b. 224. tkvi 1992/b. végre a még telekkönyvvezetlen 1616/1. 861. 865—870. 827 900. 923. 1105/2. 1146. 1149. 1105/1. és 1105/2. kataszt. sz. ingatlanokra folyamatba tétetvén, tárgyalási határnapul 1899. évi szeptember hó 11. napjának d. e. 9 órája Tor.-Szécsány község-házához kitézetik.

Ezen tárgyalási határnapra az összes érdekeltnek oly figyelmeztetéssel idéztetnek, hogy a tárgyaláson való meg nem jelenésük a határozat hozatalát nem gátolja, hogy az egyénenként való értesítés mellőzése esetén és a tárgyaláson való meg nem jelenés miatt igazolásnak helye nincs és hogy a távollévők és ismeretlenek részére ügygondnokul Manojlovics Miklós ügyvéd nagybecskereki lakos rendeltetett ki.

Nagy-Becsereken a kir. törvényszék, mint urbéri bíróság 1899. évi július hó 22-én.

Ádám Dénes,
jegyző.Kiss,
elnök.